

Середа Олена Григорівна
к.ю.н., доцент кафедри трудового права
Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ФОРМИ УЧАСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У ДОТРИМАННІ НОРМ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Проблема дотримання трудового законодавства завжди була і залишається однією із найбільш досліджуваних та дискусійних в юридичній науці. Точне та неухильне дотримання норм трудового права є досить важливим для ефективної організації діяльності всього трудового процесу, нормальної роботи трудового колективу в цілому та окремих його суб'єктів. При цьому прийняття дієвих нормативно-правових актів у сфері трудової діяльності людини завжди було пріоритетним напрямком держави, яка брала курс на створення всіх необхідних умов для трудової діяльності людини, забезпечення її нормальними та

безпечними умовами праці, оплати праці, відпочинку тощо. Проте здійснення такої діяльності є неможливим без реального та повного дотримання органами державної влади, роботодавцями та іншими уповноваженими особами норм трудового законодавства.

На жаль, на сьогодні збільшилась тенденція до зростання різного роду правопорушень у сфері трудового права. Причини виникнення такої ситуації різноманітні, але найбільш вагомю із них можна вважати постійне протиріччя між двома суб'єктами трудового права – роботодавцем та працівником. Протиріччя інтересів двох сторін і породжує беззаконня, порушення встановлених Конституцією України та Кодексом законів про працю України правових норм, породжує свавілля, розбіжності та спори. А тому досить важливим питанням є здійснення контролю та нагляду у сфері дотримання трудового законодавства.

Органами здійснення контролю за дотриманням трудового законодавства є державні органи, громадські організації та інші уповноважені органи, в той час як органами нагляду є органи прокуратури. Але ми вважаємо, що органами нагляду за дотриманням трудового законодавства можна назвати й інші спеціальні державні організації, такі як органи державного пожежного нагляду тощо.

Таким чином, Є.О. Поповим надана досить широка характеристика контролю та нагляду у сфері трудового законодавства України. Дещо не погоджуємося ми із позицією за якою автор вважає, що прокуратура здійснює чистий нагляд за дотриманням трудового законодавства та не здійснює жодної функції щодо контролю. Дійсно, основною функцією прокуратури є здійснення нагляду за дотриманням законодавства у різних сферах суспільного життя, в тому числі і у сфері трудового законодавства, але при цьому не можна не відкидати і контрольних функцій прокуратури, які тим чи іншим чином виявляються у діяльності посадової особи прокуратури.

Кодексом законів про працю, а саме ст. 259 передбачено, що нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю здійснюють уповноважені органи, які не залежать у своїй діяльності від власника або уповноваженого ним органу. Центральні органи виконавчої влади здійснюють контроль за додержанням законодавства про працю на підприємствах, в установах і організаціях, що перебувають у їх функціональному підпорядкуванні, крім органів державної податкової служби, які мають право з метою перевірки дотримання податкового законодавства здійснювати такий контроль на всіх підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності та підпорядкування. Вищий нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів про працю здійснюється Генеральним прокурором України і підпорядкованими йому прокурами. Громадський контроль за додержанням законодавства про працю здійснюють професійні спілки та їх об'єднання [1].

Сутність та значення нагляду за дотриманням законодавства про працю полягає в тому, що: по-перше, здійснюється захист трудових прав людини та громадянина; по-друге, виникає можливість виявити причини, які обумовили порушення прав та законних інтересів громадянина та відновити такі порушені права, здійснити всі необхідні дії та заходи щодо недопущення виникнення таких правопорушень у майбутньому. Постійний нагляд та контроль з боку прокуратури надає впевненості працівникам у необхідному захисті, відновленні порушених прав, захищеності від незаконного свавілля роботодавців. Роботодавці, у свою чергу, зобов'язуються сумлінно ставитися до роботи, не допускати порушень при нарахуванні та виплаті заробітної плати, забезпечувати належні умови існування та праці працівників, дотримуватися правим протипожевної безпеки, слідкувати за санітарно-епідеміологічним станом підприємства, установи, організації, здійснювати інші необхідні дії для приведення прописаних у Кодексі законів про працю норм у реальність. Потрібно згадати думку А.І. Алексєєва, який зазначав, що нагляд за виконанням законів про працю, виконанням соціальних прав громадян сприяє послабленню впливів, а з часом і усунення обставин, які обумовили виникнення життєвих ситуацій, пов'язаних з матеріальною незабезпеченістю або відсутністю засобів до існування, що загрожує вчиненням корисливих злочинів [2, с. 289].

На основі вищевикладеного можемо навести власне визначення контролю та нагляду за дотриманням трудового законодавства, під яким ми розуміємо суку-

пність державних та уповноважених на те органів, яким чинним законодавством України надано право здійснювати захист прав та інтересів суб'єктів трудового права, здійснювати перевірку дотримання передбачених норм трудового права, їх реалізацію на практиці та здійснювати інші передбачені законодавством, які їх регулюють такі види правовідносин.

При цьому основними особливостями контролю та нагляду за дотриманням трудового законодавства можемо назвати такі: 1) здійснюється уповноваженими на те законом органами; 2) основною відмінністю контролю і нагляду є те, що органи, які здійснюють контроль мають право втручатись в оперативну діяльність підприємства, установи, організації, а нагляд позбавлений такої правової можливості; 3) характерною особливістю нагляду є його безперервність, систематичність здійснення. За сферою здійснення нагляд поширюється на всю діяльність та всі суспільні відносини, які виникають у діяльності підприємства, установи організації. Контроль же часто здійснюється частково, у певній, відповідній сфері суспільних відносин, щодо окремого питання чи окремою особою, шляхом здійснення перевірки законності діяльності щодо того чи іншого питання; 4) спільною ознакою контролю та нагляду є те, що вони переслідують спільну мету: дотримання трудового законодавства, забезпечення нормальної діяльності роботодавців, захист проголошених трудових прав, свобод та інтересів працівників; 5) нагляд та контроль спрямований на виявлення та подолання причин виникнення правопорушень у сфері трудового законодавства; 6) контроль та нагляд у своїй сукупності реалізують превентивну функцію держави.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
2. Алексеев А.И. Криминологическая профилактика: теория, опыт, проблемы: монография: / А.И. Алексеев, С.И. Герасимов, А.Я. Сухарев. – М. – НОРМА. – 2001. – 496 с.